

27/03/2021

“Ο Σταυρός και η Παναγία κατά την Ελληνική Επανάσταση”

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης



Του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ΄

Ἡ Ἑλληνική Ἐπανάσταση ἦταν Ἐθνεγερσία. Τῷ ὄντι ἦταν καρπὸς μιᾶς μεγάλης ἀδιάκοπης πνευματικῆς προπαρασκευῆς τοῦ σκλαβωμένου Γένους. Ἦλθε ὡς ἐκδήλωση βαθειᾶς πίστεως στό Θεό καί ἀγάπης πρὸς τήν πατρίδα. Αὐτό προκύπτει ἀπό τίς Προκηρύξεις καί τὰ ἄλλα ἔγγραφα τοῦ Ἀγῶνα. Ἡ Ἑλληνική μάλιστα Ἐπανάσταση ἔχει αὐτοτελῆ ἀξία. Δέν εἶχε ἀνάγκη νά στηριχθεῖ σέ ἄλλα γεγονότα ξένων λαῶν. Ἡ προηγηθεῖσα Γαλλική Ἐπανάσταση εἶχε κοινωνιολογικό χαρακτῆρα καί ἀπέβλεπε στήν μεταρρύθμιση τοῦ κοινωνικοῦ καί πολιτικοῦ καθεστῶτος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐνῶ ἡ Ἑλληνική Ἐπανάσταση ἔγινε γιά τὰ ἱερότερα ἰδανικά τοῦ ἀνθρώπου ἦτοι: γιά τήν πίστη στό Θεό καί τήν ἀγάπη πρὸς τήν ἐλευθερία τῆς πατρίδος. Ἦταν ἓνας συνδυασμός θείου καί ἀνθρώπινου παράγοντα.

Πραγματικά ἂν σκεφθεῖ κανεῖς βαθύτερα καί οὐσιαστικότερα θά διαπιστώσει ὅτι ἐκεῖνο πού ξεσήκωσε τοὺς Ἕλληνες καί ἀπετόλμησαν ἓναν ἄνισο Ἀγῶνα ἐναντίον τῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἦταν:

Ἡ πίστη στό Χριστό

ἡ ἀγάπη πρὸς τήν πατρίδα

ὁ πόθος τῆς ἐλευθερίας

ἡ ἔνδοξη ἱστορική κληρονομιά

ἡ ἑλληνική γλῶσσα.

Ὅλα αὐτά συνιστοῦσαν τήν ἑλληνική χριστιανική συνείδηση, τήν συλλογική μνήμη. Ὁμολογοῦσαν συνεχῶς οἱ ἀγωνιστές τοῦ '21: «Γιά τοῦ Χριστοῦ τήν πίστη τήν ἀγία καί τῆς πατρίδος τήν ἐλευθερία», ἀγωνιζόμαστε. Ἔτσι προχώρησαν σέ θυσιαστικούς ἀγῶνες. Ἔτσι πρόσφεραν τό αἷμα τους.

Ἡ ἴδια δέ Ἐκκλησία καί στά χρόνια τῆς δουλείας ἀλλά καί κατά τήν περίοδο τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἦταν ἐκείνη πού ἔθρεψε τό Γένος τῶν Ἑλλήνων μέ τό θεϊκό μάννα τοῦ Χριστιανισμοῦ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καί τῶν σοφῶν Πατέρων της. Αὐτή κράτησε ἀκράδαντη τήν πίστη καί ἀδούλωτη τήν ἑλληνική ψυχή.

Τυχάνει ἱστορικό γεγονός ὅτι ἡ Ἐποποιία τοῦ 1821 προετοιμάστηκε, κηρύχθηκε, διεξήχθη καί περατώθηκε μέ τήν βοήθεια τοῦ Σταυροῦ καί τήν σκέπη τῆς Παναγίας. Ἔτσι τό ἱερό σύμβολο τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ καί ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος, ἡ Παναγία, ὑπῆρξαν τὰ σημεῖα ἀναφορᾶς τῶν ἀγωνιζομένων Ἑλλήνων.

Τί ἐξέφραζε ὁ Σταυρός; Τήν θυσία. Καί τί ἡ Παναγία; Τήν πνευματική συνδρομή.

*

Ὁ Τίμιος Σταυρός, ἐν πρώτοις, κατεῖχε ὑψηλή θέση στίς συνειδήσεις τῶν Ἑλλήνων, γιατί ἡ παρουσία του ἔφερνε στό νοῦ αὐτό πού μαρτυρεῖ. Τήν θυσία τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ γιά τό ἀνθρώπινο γένος. Ὁ Σταυρός θύμιζε ἀγῶνα, θυσία, αἶμα, θάνατο. Ἀλλά καί χωρίς αὐτή τήν θυσία, τήν ἀνυπαρξία ἀνάστασης. Ἱερό, λοιπόν, σύμβολο ὁ Σταυρός, πού ἀντιπροσώπευε τόν θυσιαστικό Ἀγῶνα. Ἔτσι, ἀπό τότε πού ὁ Ἑθναπόστολος καί Ἰσαπόστολος καί Ἱερομάρτυς, ὁ ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, ἔνα Σταυρό «ἔμπηζε» στό ἔδαφος, ὅπου πήγαινε καί κήρυττε καί τόν κρατοῦσαν οἱ Ἕλληνες σέ ἀνάμνηση τοῦ περάσματός του ἀπό τόν τόπο τους, ὁ Τίμιος Σταυρός πάντοτε ἦταν μπροστά καί σέ ὅλες τίς πολεμικές ἐπιχειρήσεις, ἀλλά καί στίς εἰρηνικές συνελεύσεις καί συσκέψεις. Ἦταν στίς Προκηρύξεις, στίς σημαῖες, στά λημέρια τῶν ἀγωνιστῶν, στούς βράχους, στούς ἰστούς τῶν καραβιῶν, στίς φορεσιές, στούς ναούς καί τά ξωκκλήσια.

Ὁ Ρήγας Φερραῖος στόν «Θούριό» του τραγουδᾷ:

«Πῶς οἱ προπάτορές μας

ὠρμοῦσαν σάν θεριά,

γιά τήν Ἐλευθερίαν

πηδοῦσαν στή φωτιά,

ἔτζι κι ἡμεῖς, ἀδέλφια,

ν' ἀρπάξωμεν γιά μιά

τ' ἄρματα, καί νά βγοῦμεν

ἀπ' τήν πικρή σκλαβιά!...

Στεριᾶς καί τοῦ πελάγου

νά λάμψη ὁ Σταυρός,

κι εἰς τήν δικαιοσύνην

νά σκύψη ὁ ἐχθρός·

ὁ κόσμος νά γλυτώσῃ

ἀπ' αὐτήν τήν πληγή

κι ἐλεύθεροι νά ζῶμεν,

ἀδελφια εἰς τήν Γῆ!»

Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης τό 1821 στό Ἰάσιο δίνει τήν Προκήρυξη πρός τό δοῦλο Γένος πρὶν ἀρχίσει τόν Ἀγῶνα καί γράφει:

«Μάχου ὑπέρ πίστεως καί Πατρίδος!... Εἶναι καιρός νά ἀποτινάξωμεν τόν ἀφόρητον ζυγόν, νά ἐλευθερώσωμεν τήν Πατρίδα, νά κρημνίσωμεν ἀπό τά νέφη τήν ἡμισέληνον, διὰ νά ὑψώσωμεν τό σημεῖον δι' οὗ πάντοτε νικῶμεν, λέγω τόν Σταυρόν, καί οὕτω νά ἐκδικήσωμεν τήν Πατρίδα καί τήν Ὁρθόδοξον ἡῶν Πίστιν ἀπό τήν ἀσεβῆ τῶν ἀσεβῶν καταφρόνησιν... Ἄς καλέσωμεν λοιπόν ἐκ νέου, ὧς ἄνδρεῖοι καί μεγαλόψυχοι Ἕλληνες, τήν ἐλευθερίαν εἰς τήν κλασσικήν γῆν τῆς Ἑλλάδος! Ἄς πολεμήσωμεν εἰς τούς τάφους τῶν πατέρων μας, οἱ ὅποιοι ἐπολέμησαν καί ἀπέθανον ἐκεῖ!...».

Ἐπειτα οἱ ὑπερασπιστές τῆς Σπάρτης ἔγραψαν στήν προκήρυξη τους: «Ἡ Σπάρτη ἐξαρτᾷ τὰς χρηστάς της ἐλπίδας καί τοὺς θριάβους της, πρῶτον μὲν εἰς τὸν Σταυρόν καί δεύτερον εἰς τὰ τέκνα της».

Ὁ σπουδαῖος λόγιος ἀρχιμανδρίτης Ἀνθιμος Γαζῆς, πρό τῆς ἐνάρξεως τῆς Ἐπαναστάσεως, γράφει στοὺς ἀδελφούς Λάζαρο καί Γεώργιο Κουντουριώτη:

«Τό πρᾶγμα, ἀδελφοί, ἔλαβε κίνησιν μεγάλην καί νά σταθῇ πλέον εἶναι ἀδύνατον... Λοιπόν δέν εἶναι πλέον ἀμφιβολία μήτε δισταγμός. Ἡ ἡμέρα ἐκεῖνη, τήν ὁποίαν ἐπιθυμοῦσαν οἱ πατέρες μας νά τήν ἴδοῦν, ἔφθασε καί ὁ Νυμφίος ἔρχεται... Ἐφθασεν ὁ καιρός διὰ νά λάμψη πάλιν ὁ Σταυρός καί νά λάβῃ πάλιν ἡ Ἑλλάς, ἡ δυστυχὴς πατρίς μας, τήν ἐλευθερίαν της... Ὁ καιρός ἦλθε καί πρέπει νά ἀνάψῃτε τήν λαμπάδα τοῦ πατριωτισμοῦ... Σᾶς παρακαλεῖ ἡ πατρίς, φίλοι! Ἐτοιμασθῆτε! Ἐτοιμασθῆτε!...».

Ὁ ἄλλος ἐπίσης λόγιος κληρικός Ὁ Νεόφυτος Βάμβας εἶπε στόν Δημ. Ὑψηλάντη ὡς παραίνεση:

«Ἐξέλθετε, καὶ ἐγὼ κρατῶν τὸν Σταυρόν προπορεύομαι κηρύττων: Ὅστις εἶναι Χριστιανὸς καὶ πιστὸς Ἕλλην, ἅς ἀκολουθήσῃ...».

Συγκλονιστικά εἶναι τά λόγια τῶν ἐλεύθερων πολιορκουμένων» τοῦ Μεσολογγίου. Διατρανώνουν πολὺ χαρακτηριστικά:

Τὸ ὀχύρωμά μας κατεστράφη, αἱ οἰκίαι μας ἐκρημνίσθησαν, τὰ ὑποστατικά μας κατεδαφίσθησαν, οἱ ἀδελφοί μας ἐτάφησαν, ἀλλ' ἡ ἔνδοξος σημαία τοῦ Σταυροῦ, μένει καὶ κυματεῖ ἐπάνω εἰς τὰ ἐρείπια καὶ εἰς τοὺς τάφους. Τὰ στήθη μας εἶναι οἱ νέοι προμαχῶνες, καὶ ἡ σταθερὰ ἀπόφασις τοῦ νὰ ἀποθάνωμεν ὑπὲρ Πατρίδος, τὸ μόνον μας ὄπλον.

Ἐπειτα, ὁ Γέρος τοῦ Μωριᾶ, μετὰ τὴν ἄλωση τοῦ Ναυπλίου σέ ἔγγραφο πού ἔστειλε στὴν Κυβέρνηση (1-12-1822), γράφει σχετικά: «Εἰς δόξαν τοῦ ἀηττήτου Σταυροῦ καὶ τοῦ Πρωτοκλήτου Ἀνδρέα, Ὑπερτάτη Διοίκησις. Χθὲς εἰσήλθομεν εἰς τὸ ὑπερήφανον Παλαμήδι καὶ ὑψώσαμεν τὰς νικητὰς τοῦ Σταυροῦ σημαῖες μέτρον ἀνήκοντα εἰς τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ». Ὅταν ἐπίσης παραδόθηκε τὸ φρούριο τῆς Ἀκροκορίνθου στὸν Κολοκοτρώνη ἀπὸ τὸν τοῦρκο φρούραρχο, τότε ὁ γέρος τοῦ Μωριᾶ πῆρε τὰ κλειδιά, ἔφτιαξε μέ τὴν ὀμπρέλα τοῦ Ἐπισκόπου Ἰωνᾶ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ πάνω στὴν πύλη καὶ φώναξε: -Ἐμπᾶτε, Ἕλληνες.

Μετὰ τὴν μεγάλη νίκη τοῦ Κολοκοτρώνη στὰ Δερβενάκια ὁ Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης ἀπὸ τὴν Μάνη γράφει στὸν ἥρωα:

«Γενναιότατε Στρατηγέ,

Τὴν ἄμετρον χαρὰν καὶ ἐμψύχωσιν, ἣν ἐλάβομεν, ὅταν ἐπληροφορήθημεν τὰ ἡρωϊκὰ κατορθώματά σας καὶ τὴν νίκην κατὰ τῶν ἀχρείων Ἀγαρηνῶν, δὲν δυνάμεθα νὰ τὰ περιγράψωμεν. Ποῖα ἐγκώμια ἄξια τοῦ ὑποκειμένου σας νὰ συνεισφέρωμεν; Τῷ ὄντι ἐφάνητε ὡς ἄλλος Λεωνίδας, ὅστις ἐκράτησε πόλεμον φρικτὸν εἰς τὰς Θερμοπύλας μὲ τριακοσίους μόνον ἄνδρας. Αὐτὸς εἰς τὰς Θερμοπύλας, ἡ γενναιότης σας εἰς τὰ Δερβενάκια μετ' ἀνδρῶν ὀκτακοσίων ἀντιπαρατάχθητε μὲ χιλιάδας ἐχθρούς.

Ἰδού ἔξετε τὸ μνημόσυνον αἰώνιον ἐπὶ τῆς γῆς καὶ βέβαια τὰ ἡρωϊκὰ κατορθώματά σας θέλει ἐξιστορηθοῦν, καθὼς καὶ τῶν παλαιῶν ἡρώων. Ἀνδρίζεσθε, γενναῖοι ἥρωες. Ἰδοὺ ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν.

Ἰδοὺ ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν, ὃς ἐπάταξεν ἔθνη πολλὰ καὶ ἀπέκτεινε βασιλεῖς κραταιούς. Ὁ Παντοκράτωρ Θεὸς δὲν μᾶς ἀφήνει εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐχθροῦ. Ὅχι, ὄχι, βέβαια, ἀλλὰ εἶναι σύμμαχός μας κατὰ πάντα, καθὼς ἐμπράκτως πολλάκις τὸ εἶδομεν καὶ ἄμποτε εἰς τὸ ἐξῆς διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ καὶ διὰ τῆς ἐνεργείας καὶ γενναιότητός Σας ν' ἀφανισθῇ ὁ ἐχθρὸς ἐξ ὀλοκλήρου. Εἴθε γένοιτο, γένοιτο...».

Ὁ Ναύαρχος Ἀνδρέας Μιαούλης γράφει σέ μία ἐπιστολή του:

«Ὁ ἔφορος τῆς Ἑλλάδος Θεός ἐνέπνευσεν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἐχθρῶν ἄκραν δειλίαν καὶ φόβον. Ἐλπίζω δέ ἐντός ὀλίγου, μέ τὴν βοήθειαν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ τῶν θεοπειθῶν τῆς πατρίδος εὐχῶν, νὰ σᾶς χαροποιήσω καὶ μέ ἄλλας νίκας...».

Στόν Πρόεδρο τοῦ Νομοτελεστικοῦ Γεώργιο Κουντουριώτη γράφει:

«Ἄς μὴ λείψῃ, παρακαλῶ, καὶ ἡ Ὑμετέρα Ἐκλαμπρότης ἀπὸ τοῦ νὰ συνεργήσῃ εἰς τὸ νὰ γίνωσιν αἱ ἀνήκουσαι πρὸς Κύριον πρὸς ἐξιλέωσιν τῆς θείας αὐτοῦ δικαιοσύνης ἱκεσίαι διὰ τὰς ἁμαρτίας καὶ ἐμοῦ τοῦ ἀναξίου καὶ ὅλου τοῦ Χριστεπωνύμου λαοῦ... ὅπως συνοδευσούσης τῆς θείας αὐτοῦ Ἀγαθότητος, ἐνισχυθῶσιν ἀπὸ τὴν παντοδύναμον χάριν Του οἱ βραχίονες τῶν Ἑλλήνων καὶ οὕτω κατατροπώσαντες διὰ τοῦ ἐπὶ τῆς ἐλληνικῆς σημαίας τιμίου Σταυροῦ καὶ τοὺς αἰσθητοὺς ἐχθροὺς τούτους, αὐτοὺς μὲν ὑποχρεώσωμεν καὶ ἅπαντες νὰ ὁμολογῶσι καὶ νὰ κηρύττωσι «Μέγας ὁ Θεὸς καὶ ἡ πίστις τῶν Χριστιανῶν», ἡμεῖς δὲ δοξολογοῦντες νὰ ψάλλωμεν τὸ τοῦ Προφητάνακτος «ἡ δεξιὰ σου, Κύριε, δεδόξασται».

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ὅλες οἱ σημαῖες τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως φέρουν τὸ ἱερό σύμβολο τοῦ Σταυροῦ. Ἡ πρώτη σημαία πού ὑψώθηκε στὰ Καλάβρυτα ἔφερεν ἄνωθεν Σταυρόν μέ τίς γραμμές κάτωθεν αὐτοῦ κατὰ τὸ σύνθημα τῆς φιλικῆς Ἐταιρείας καὶ τὴν ἐπιγραφή «Ἐλευθερία ἢ θάνατος». Τό Σύνταγμα τῆς Ἐπιδαύρου τοῦ 1822 Α' καὶ στίς παραγράφους ρδ'καί ρε' τοῦ Παραρτήματος ὀρίζεται ὅτι «Τὰ χρώματα τοῦ ἐθνικοῦ σημείου καὶ τῶν σημαῶν τῆς θαλάσσης καὶ ξηρᾶς διορίζονται τὰ ἑξῆς: κυανοῦν καὶ λευκόν καὶ τὸ Ἐκτελεστικόν σῶμα θέλει προσδιορίσει τόν σχηματισμόν τῶν σημάτων καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ σημείου». Ἔτσι

Στίς 15 Μαρτίου 1822 ἐκδόθηκε ἡ ἀπόφαση 540 τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, ὑπογεγραμμένη ἀπὸ τόν Ἀλέξανδρο Μαυροκορδάτο, πρόεδρό του, ὅπου στό Διάταγμα ὀριζόταν γιά τίς σημαῖες ὅτι:

Α) τῶν μὲν κατὰ γῆν δυνάμεων ἡ σημαία, σχήματος τετραγώνου, θὰ εἶχεν ἐμβαδὸν κυανοῦν, τὸ ὁποῖο θὰ διηρεῖτο εἰς τέσσαρα ἴσα τμήματα ἀπὸ ἄκρων εἰς ἄκρων τοῦ ἐμβαδοῦ

Β) ἡ δὲ κατὰ θάλασσαν σημαία θὰ ἦτο διττή· μία διὰ τὰ πολεμικὰ καὶ ἄλλη διὰ τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα. Καὶ τῆς μὲν διὰ τὰ πολεμικὰ πλοῖα τὸ ἐμβαδὸν θὰ διηρεῖτο εἰς ἐννέα ὀριζόντια παραλληλόγραμμα, παραμειβομένων εἰς αὐτὰ τῶν χρωμάτων λευκοῦ καὶ κυανοῦ· εἰς τὴν ἄνω δε πρὸς τὰ ἔσω γωνίαν τούτου τοῦ ἐμβαδοῦ ἐσχηματίζετο τετράγωνον κυανόχρουν, διηρημένον ἐν τῷ μέσῳ δι' ἐνὸς Σταυροῦ λευκοχρόου. Τῆς δὲ διὰ τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα διωρισμένης τὸ ἐμβαδὸν θὰ ἦτο κυανοῦν· εἰς τὴν ἄνω πρὸς τὰ ἔσω γωνίαν τούτου τοῦ ἐμβαδοῦ ἐσχηματίζετο ὡσαύτως

τετράγωνον λευκόχρουν καὶ διηρημένον ἐν τῷ μέσω δι' ἐνὸς Σταυροῦ κυανοχρόου.

Ἀργότερα τὴν πίστη στή δύναμη τοῦ Σταυροῦ ἐκδηλώνουν καί οἱ κλεισμένοι στό φρούριο τῆς Ἀκροπόλεως:

«Κρίνομεν χρέος μας ἱερόν, ἀφοῦ εὐρέθημεν ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ εἰς τὸ σπαθί μας διὰ νὰ σώσωμεν τὰς ἱερὰς Ἀθήνας ἢ νὰ συγκαταστραφῶμεν εἰς τὴν πλέον ἐπιθυμητὴν γῆν, πρῶτον νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν θεῖαν βοήθειαν εἰς τοὺς σκοποὺς καὶ τὰ ἐπιχειρήματά μας, καὶ δεύτερον νὰ προκηρύξωμεν εἰς ὅλους τοὺς ὁμογενεῖς καὶ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον ὁποίας ἐλπίδας καὶ ὁποῖα αἰσθήματα πρέπει νὰ ἔχωσι δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὰς Ἀθήνας.

Τὸ Μεσολόγγιον ἔγινετο μόνον παράδειγμα τῆς ἀνδρείας εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ὅθεν ἡμεῖς ἔχοντες τὴν θεῖαν δύναμιν βοηθὸν καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀδελφικὴν ἀγάπην, ἐφωδιασμένοι μὲ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα καὶ πολεμοφόδια, θέλομεν πολεμήσει τὸν ἐχθρὸν μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς, ἔχοντες παράδειγμα τοὺς ἀθανάτους τοῦ Μεσολογγίου μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸν ἐκείνων τὸν ὁποῖον γεννᾷ ἡ θρησκεία καὶ ὁ πατριωτισμός».

Ἡ Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα ἢ ἡρωίδα, θυσίασε τὰ πάντα στὸν Ἀγῶνα. Ἐκτός ἀπὸ τὴν παρουσία της, πού πρόσφερε στή ναυτικὴ ἐξόρμηση τοῦ Ἑθνους, ἔχασε τὸν ἄνδρα της καὶ τὸν πρῶτο της υἱὸ στίς μάχες. Πρὸς τοὺς Προκρίτους καὶ τοὺς Δημογέροντες εἶπε:

«Ἐχασα τὸν σύζυγόν μου. Εὐλογητός ὁ Θεός! Ὁ πρεσβύτερος υἱός μου ἔπεσε μέ τὰ ὅπλα ἀνά χειρας. Εὐλογητός ὁ Θεός! Ὁ δεύτερος καὶ μόνος υἱός μου, 14ετῆς τὴν ἡλικίαν, μάχεται μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ πιθανῶς νὰ εὕρῃ ἔνδοξον θάνατον. Εὐλογητός ὁ Θεός! Ὑπὸ τό σημεῖον τοῦ Σταυροῦ θά ρεύσῃ ἐπίσης τό αἷμα μου. Εὐλογητός ὁ Θεός! Ἀλλά θά νικήσωμεν ἢ θά παύσωμεν μέν ζῶντες, ἀλλά θά ἔχωμεν τὴν παρήγορον ἰδέαν, ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ δέν ἀφήσαμεν ὅπισθεν ἡμῶν δούλους τοὺς Ἕλληνας».

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐθνικῆς Γ' Συνελεύσεως τῆς Ἐπιδαύρου (16-4-1826) Πανοῦτζος Νοταρᾶς ὑπογράφει τὴν Διακήρυξη, ἡ ὁποία μεταξύ τῶν ἄλλων γράφει: «Ἕλληνες! Ὅταν ἐμβήκαμεν εἰς τὸ μέγα τοῦτο στάδιον ἐκηρύξαμεν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τὴν σταθεράν μας ἀπόφασιν, τὴν ὁποίαν ἐβεβαιώσαμεν μὲ δημοσίους ὅρκους καὶ καθιερώσαμεν μὲ τόσας θυσίας καὶ αἵματα. Ἄς δείξωμεν καὶ πάλιν, ὅτι εἴμεθα χριστιανοί· ὅτι εἴμεθα Ἕλληνες, πιστοὶ εἰς τὸν ὅρκον μας, σταθεροὶ εἰς τὴν ἀπόφασίν μας· καὶ ὅτι, μὲ τὸν Σταυρὸν ἐμπρὸς καὶ μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας, προτιμῶμεν νὰ καταβῶμεν εἰς τοὺς τάφους χριστιανοὶ καὶ ἐλεύθεροι, παρὰ νὰ ζήσωμεν σκλάβοι, χωρὶς θρησκείαν, χωρὶς πατρίδα, χωρὶς τιμὴν».

Γι' αὐτό ἔχει ἰδιαίτερη σημασία ἡ παράσταση ὅπωςδῆποτε τοῦ ἱεροῦ συμβόλου τοῦ Σταυροῦ στό ἐπίσημο σῆμα τῆς ἐπετείου τῆς Ἐπιτροπῆς «ΕΛΛΑΔΑ 2021».

*

Ἀπὸ τὴν ἄλλη εἶναι γεγονός ὅτι οἱ Ἕλληνες τιμοῦν τὴν Παναγία καὶ μάλιστα ὡς «Υπέρμαχο Στρατηγὸν» ἀπὸ τὰ Βυζαντινὰ χρόνια.

-Τὸ 626 (7ο αἰ.) στὸ Ναὸ τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν (Κων/πολη) ἐψάλη γιὰ πρώτη φορά ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος καὶ μάλιστα «ὀρθοστάδην» ἐξ οὗ καὶ Ἀκάθιστος Ὑμνος.

Εἶναι ὁ Ὑμνος:

«Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια,

ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια,

Ἀναγράφω σοι ἡ Πόλις σου Θεοτόκε.

Ἀλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον,

Ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον.

Ἵνα κράζω σοι· Χαῖρε Νύμφη ἀνύμφευτε»

ὡς Εὐχαριστήριος ὕμνος ἐπὶ Πατριάρχου Σεργίου μετὰ τὴν λύτρωση ἀπὸ τὴν ἐπίθεση τῶν Ἀβάρων καὶ ἀπὸ τότε τὸ ἱερό πρόσωπο τῆς Παναγίας τυγχάνει σκέπη καὶ βοήθεια καὶ καταφυγὴ τῶν Ἑλλήνων.

Ἐν προκειμένῳ, τυγχάνει περιώνυμος ἡ πίστη τῶν Ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 καὶ πρὸς τὴν Παναγία.

Ὁ φιλικός καί ἀγωνιστής Ἀσημάκης Ζαΐμης εἶπε στούς συγκεντρωμένους στήν Ἀγία Λαύρα τήν παραμονή τῆς λήψεως τῆς ἀποφάσεως γιά τήν κήρυξη τῆς Ἐπαναστάσεως:

«Δέν μένει ἄλλο παρὰ ἡ ἄμεσος κήρυξις τῆς Ἐπαναστάσεως. Δέν μᾶς χωρίζει πλέον καμμιά διαφωνία. Ἄς ἀναπαυθῶμεν ἀπόψε καί αὔριον εἰς τήν Ἐκκλησίαν, ἀφοῦ μεταλάβωμεν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ἃς προσευχηθῶμεν ὅλοι, κατὰ τήν Δοξολογίαν εἰς τόν Ἅγιον Ἀλέξιον καί τήν Παναγίαν, νά μᾶς βοηθήσουν εἰς τόν ἄνισον ἀγῶνα, εἰς τόν ὁποῖον ἀποδυόμεθα. Αὔριον τήν αὐτὴν ὥραν νά συναντηθῶμεν ἐνταῦθα, διὰ νά κανονίσωμεν τὰ τοῦ Ἀγῶνος».

Ὁ γέρος τοῦ Μωριᾶ, ὁ ἥρωας Θεόδωρος Κολοκοτρώνης στὸν Σταυρό στηριζόταν καί στήν Παναγία προσευχόταν. Διηγεῖται ὁ ἴδιος ὅτι ἔφτιαξε δυό Σημαῖες μέ Σταυρό καί μέ τὰ γράμματα ΙΧΝΚ (Ἰησοῦς Χριστός νικᾷ) καί ξεκίνησε ἀπὸ τήν Καλαμάτα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Τριπολιτσᾶς. Καί συνεχίζει ἡ διήγησις: «Στά χωριά πού περνοῦσε, χτυποῦσαν οἱ καμπάνες, οἱ ἱερεῖς ἔβγαιναν μέ τὰ ἐξαπτέρυγα, ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιὰ γονάτιζαν καί ἔκαναν δεήσεις.

Γρήγορα ὅμως ὁ πρῶτος ἐνθουσιασμός ἐσβησε. Ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, ὁ Μαυρομιχάλης, ὁ Παπαφλέσσας τραβοῦν γι' ἄλλοῦ. Ὁ Κολοκοτρώνης ἀπομένει κατάμονος μέ τό ἄλογό του στήν Καρύταινα. Τί θά κάνει; Τί μπορεῖ νά κάνει ἓνας μονάχος, ὁλομόναχος; Τό πᾶν! Ὅταν φλογίζει τήν καρδιά του ἡ φλόγα τῆς πίστεως.

Ἀλλ' ἃς ἀφήσουμε τόν ἴδιο τόν Γέρο νά μᾶς διηγηθῇ τί ἔκανε:

“Ἐκατσα πού ἐσκαπέτισαν μέ τὰ μπαῖράκια τους, ἀπέ ἐκατέβηκα κάτου· ἦτον μιά ἐκκλησιά εἰς τόν δρόμον, ἡ Παναγία στό Χρυσοβίτσι, καί τό καθισιό μου ἦταν ὅπου ἔκλαιγα τήν Ἑλλάς”.

Σίμωσε, ἔδεσε τό ἄλογό του σ' ἓνα δένδρο, μπῆκε μέσα, γονάτισε:

-Παναγία μου, εἶπε ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς του, καί τὰ μάτια του δάκρυσαν. Παναγία μου, βοήθησε καί τούτη τή φορά τούς Ἑλληνες νά ψυχωθοῦν.

Ἐκανε τό σταυρό του. Ἀσπάσθηκε τήν εἰκόνα της, βγῆκε ἀπὸ τό ἐκκλησιάκι, πήδησε στ' ἄλογό του κι ἔφυγε».

Ὁ γενναῖος ὀπλαρχηγός τῆς Ρούμελης ὁ Γεώργιος Καραϊσκάκης ἀφιέρωσε στήν Παναγία τήν Προυσιώτισσα τό ἀσημένιο κάλυμμα τῆς εἰκόνης της μέ τὰ τρία παράσημά του. Ἦταν τό τάμα του γιά μία ἀσθενειά του. Ἔταξε στήν Παναγία γιά νά βρεῖ τήν υἰεῖα του πού τόν ταλαιπωροῦσε καί τοῦτο γιατί ἤθελε νά συνεχίσει τόν Ἀγῶνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς πατρίδος. Ὅταν γιατρεύτηκε ἔντυσε

πράγματι μέ άργυρόχρυσο «πουκάμισο» τήν εικόνα τής Παναγίας.

Ή ανάγλυφη έπιγραφή γράφει:

«Ή Παντάνασσα. Δι' έξόδων τοῦ γενναιοτάτου στρατηγοῦ Γεωργίου Καραϊσκάκη, χειρί Γεωργίου Καρανίκα, 1824».

Ο ναύαρχος Κωνσταντῖνος Κανάρης διηγείται:

«Μιά δύναμις -διηγείται ὁ ἴδιος- μέ ἄρπαξε ἀπό τή λιτανεία πρίν φύγουμε ἀπό τά Ψαρά γιά τήν Χίο. Μιά δύναμις θεϊκή μέ γιγάντωσε...».

Αὐτή ἡ θεία δύναμις τοῦ ἔδωσε τό κουράγιο νά φθάσει μέ τό πυρπολικό του τήν τουρκική ναυαρχίδα καί νά βάλει φωτιά στό μπουρλότο.

-Εἰς τό ὄνομα τοῦ Κυρίου, φώναξε ἐκείνη τή στιγμή. Τόν Σταυρόν σας, εἶπε στούς ναύτες καί ρίξτε τούς γάντζους. Ὅταν μετά τό κατόρθωμά του νικητής επέστρεψε στά Ψαρά ἡ Δημογεροντίας τοῦ ἀπονέμει δάφνινο στεφάνι. Ἐκεῖνος ἀμέσως μεταβαίνει στό Ναό νά εὐχαριστήσῃ τήν Παναγία. Καταθέτει στά πόδια τής εἰκόνας τής Θεοτόκου τό στεφάνι του καί πέφτει μέ τό μέτωπο κατά γῆς προσκυνώντας προσευχόμενος καί εὐχαριστώντας ἀπό βάθους καρδιάς τό Θεό. Κατόπιν ἐξομολογεῖται, μεταλαμβάνει τῶν ἀχράντων Μυστηρίων καί μέ ταπείνωση καί σεμνότητα ἀποσύρεται στό σπίτι του.

Ένα συγκλονιστικό θαῦμα τής Παναγίας εἶναι αὐτό οὐ συνετελέσθη μετά τήν πτώση τής Σφακτηρίας. Γράφει ὁ ἱστορικός: «Τά λίγα ἑλληνικά πλοῖα πού ἦταν στό λιμάνι γιά νά μήν αποκλεισθοῦν ἀπό τόν αἰγυπτιακό στόλο, πού ἔφραζε τό στόμιο, ἔκοψαν τίς ἄγκυρες καί «διωλίσθησαν» ἔξω πρός τά ἀνοικτά.

Καθυστέρησε ὅμως ὁ «Ἄρης», μέ τήν ἐλπίδα ὅτι θά μπορούσε νά σώσῃ τόν Τσαμαδό. Ἀλλ' ὁ Τσαμαδός δέν γυρνοῦσε. Ἦταν πάνω στή Σφακτηρία λαβωμένος ἢ αἰχμάλωτος ἢ εἶχε σκοτωθῇ. Καί τότε, ἐπειδή γινόταν ἀπό στιγμή σέ στιγμή περισσότερο προβληματική ἡ ἔξοδος, γιατί πυκνώνονταν τά αἰγυπτιακά καράβια, ἀπεφάσισαν νά ἐπιχειρήσουν νά περάσουν ἀνάμεσα στο στόλο τοῦ Ἰμπραήμ.

Ὅλοι πάνω στόν «Ἄρη», εἶχαν ἐπίγνωσι τοῦ τρομεροῦ κινδύνου. Καί τότε, ἐνῶ ἔκοβαν τήν ἄγκυρα καί ἄνοιγαν τά πανιά, ἀνέβασαν στό κατάστρωμα τήν εἰκόνα τής Παναγίας. Ένας ἱερεὺς πού εἶχε διασωθῇ ἀπό τή Σφακτηρία ἔψαλε παράκληση. Συγκινητικές στιγμές γιά τούς καπεταναίους καί τούς ναῦτες. Ὅλοι μέ θερμή ψυχή ζητοῦσαν ἀπό τήν Μεγαλόχαρη νά κάνῃ τό θαῦμα της. Στό τέλος ἀσπάσθηκαν τήν εἰκόνα καί ἔκαναν τάμα νά τήν χρυσώσουν, ἂν ἐσώζοντο.

Ένας από τούς ναύτας είπε , όταν άσπαζόταν:

-Παναγία μου άν δέν μάς σώσης, θά χαθής καί σύ!

Ό «Άρης» προχωροῦσε σταθεράμέ κυβερνήτας τόν Βότση καί τόν Σαχτούρη, ένῶ μῦδροι καί σφαῖρες τόν κτυποῦσαν από παντοῦ. Τό κατάστρωμα εἶχε ξυλωθεῖ από τίς βολές. Τά πανιά του σκίσθηκαν. Τό τιμόνι του ἔσπασε. Παρ' ὅλη τήν βροχή τῶν σφαιρῶν οἱ ναῦτες ἔτρεχαν παντοῦ, ιγά να διορθώσουν ὅ,τι μποροῦσαν καί νά μή χάση τό σκάφος τήν δυνατότητα νά κινῆται.

Πλησίαζε νά νυκτώση. Ό άνεμος ἔπεφτε. Καί ἡ θέσις τοῦ πλοίου γινόταν ἀπελπιστική. Τότε ἡ Παναγία ἔκανε τό θαῦμα της: Ένα νεφέλωμα κάθησε πάνω στό πλοῖο και ἐκμηδένισε τήν ὁρατότητα τῶν Αἰγυπτίων. Ἦταν σάν τήν νεφέλη ἐκείνη, πού κάποτε εἶχε σκεπάσει τόν Ἰσραήλ. Έτσι καί τώρα ὁ Νέος Ἰσραήλ δοκίμαζε τῆς θείας ἐπεμβάσεως τά ἀποτελέσματα.

Μέσα από τό νέφος κατῶρθωσε νά διαπλεύση ὁ «Άρης» καί νά φθάση στό ἐλεύθερο πέλαγος ἔχοντας από τό πλήρωμά του δυό νεκρούς καί ἑπτά τραυματίες, μεταξύ τῶν ὁποίων καί τόν Δημ. Σαχτούρη».

Στήν Παναγία προσευχόταν καί ὁ Στρατηγός Μακρυγιάννης: «Θεοτόκο, μητέρα τοῦ παντός..., προστρέχομεν οἱ ἁμαρτωλοί, οἱ ἀδύνατοι, εἰς εὐσπλαγχνίαν τῆς ἀγαθότης σου νά λυπηθεῖς τούς ἀθῶους ἐκείνους... ὁπού τρέξαν ξιπόλυτοι καί γυμνοί, ἐκείνους ὁπού ἄφησαν χῆρες καί ὀρφανά, ἐκείνους ὁπού ἔχυσαν τό αἷμα τους, κατά τόν ὅρκον τους, ν'ἀναστηθεῖ διά της δυνάμεως τοῦ Παντοκράτορα ἡ σκλαβωμένη τους πατρίδα καί νά λαμπρυνθεῖ ὁ σταυρός τῆς ὀρθοδοξίας, καί δι' αὐτόν τόν ὅρκον αὐτεῖνοι πέθαναν δι' αὐτεῖνη τήν πατρίδα καί θρησκεία, καί θυσίασαν καί τό ἔχει τους.... Θεοτόκομου, νά περικαλέσεις τόν ἀφέντη μας καί τόν μονογενή σου ν' ἀναστήσει πίσου αὐτά... ὁπού κατακερματίσαμεν ἐμεῖς οἱ ἀχάριστοι καί μάς ἤβρε ἡ δικιά του ὀργή... καί νά φέρει πίσου τήν εὐκή του καί τήν εὐλογία του καί τῆς βασιλείας του, ὁπού τήν στερηθήκαμεν από τήν κακία μας καί διοτέλειά μας καί ἐγίναμεν ἡ παλιόψαθα τῆς κοινωνίας, καί ἐγίναμεν καθώς φαινόμαστε ὥς τήν σήμερον».

Τήν Παναγία, τήν Μεγαλόχαρη τῆς Τήνου, ἐπεσκέφθηκαν γιά νά προσευχηθοῦν ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος καί πρός ἐνίσχυσίν τους γιά τόν Ἀγῶνα ὁ Κολοκοτρώνης, ὁ Μιαούλης ὁ Νικηταρᾶς, ὁ Μακρυγιάννης καί ἄλλοι. Μάλιστα μετά τήν ἀπελευθέρωση ὁ Κολοκοτρώνης ἀφιέρωσε τό δακτυλίδι του στήν θαυματουργική Εἰκόνα.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω, ἐφ' ὅσον βλέπουμε, διαβάζουμε καί διαπιστώνουμε ὅτι στόν

Ἀγῶνα τῆς Παλιγγενεσίας εἶναι ἐνώπιον τῶν Ἀγωνιστῶν, ἐνώπιον ὅλων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Σταυρός καί ἡ Παναγία, ἐμεῖς οἱ νεότεροι Πανέλληνες πόσο θά ὀφείλουμε νά προσέξουμε ὠρισμένα λίαν καθωριστικά σημεῖα τῆς πορείας μας. Πρῶτον, τό ζήτημα τῆς ἀπαξίωσης τῆς ἐννοίας τῆς πατρίδος μέ διάφορες μεθοδολογίες, δεύτερον τό θέμα τῆς ἀπαράδεκτης δυσφήμισης τῶν ἡρώων τοῦ 1821, τρίτον τό συνεχιζόμενο φαινόμενο τῆς διαστρέβλωσης τῆς ἱστορίας καί τέταρτον, τό ζωτικό θέμα τῆς ὑποβάθμισης τῆς Ἐκκλησίας. Σ' αὐτά τά θέματα κρινόμαστε καθημερινῶς καί μ' αὐτά θά κριθεῖ καί τό μέλλον μας.

Γιά τούς ἥρωες τοῦ 1821, ἰσχύει τό «ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργω γενομένων, ἔργω καί δηλοῦσθαι τὰς τιμάς». Ἄραγε ἡ φράση αὐτή τοῦ Περικλῆ στόν «Ἐπιτάφιο» βρίσκει ἀνταπόκριση σέ μᾶς σήμερα; Μέ ἄλλους λόγους: Εἴμαστε συνεπεῖς στά ἰδανικά καί στά ὁράματα τῶν προγόνων μας;



©Γραφεῖο Τύπου ΙΙΜ-Μάνης